

Sfera de aplicare și standardul controlului judiciar: Legislația UE

FRUZZSINA BÖGÖS

ERA - ATELIER DE LUCRU

dedicat judecătorilor și procurorilor

27 ianuarie 2025

INTRODUCERE

▶ TEMELE PRINCIPALE:

- ▶ Temeiul controlului judiciar
- ▶ Intensitatea controlului judiciar
- ▶ Jurisprudența CJUE

ACORDURI INTERNAȚIONALE privind dreptul de contestare a deciziilor

- ▶ Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948) “Orice persoană are dreptul la o cale de atac efectivă în fața tribunalelor naționale competente pentru fapte care încalcă drepturile fundamentale care i-au fost acordate prin Constituție sau prin Lege.” (Art 8)
- ▶ Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice din 1996: asigură dreptul la un proces echitabil care se aplică de asemenea problemelor legate de mediu
- ▶ Nu există un acord internațional privind accesul la justiție în problemele legate de mediu

ACORDURI REGIONALE privind accesul la justiție

- ▶ Convenția Europeană a Drepturilor Omului „... fiecare persoană are dreptul la o audiere echitabilă și publică într-un termen rezonabil de către un tribunal independent și imparțial stabilit prin lege...” (Art. 6 (1))
- ▶ Articolul 9 din Convenția de la Aarhus: dreptul de avea acces la justiție pe probleme de mediu în:
 - proceduri de control care privesc solicitările de informații legate de mediu
 - proceduri de control cu privire la deciziile specifice (tip proiect) supuse condițiilor de participare publică, și
 - contestații privind încălcări ale legislației de mediu în general.
- ▶ + Curtea Europeană a Drepturilor Omului și jurisprudența Comitetului de Conformare a Convenției de la Aarhus

ACCESUL LA JUSTIȚIE CUPRINDE:

- dreptul de a depune o contestație legală,
- protecția reclamantului față de suportarea unor costuri prohibitive,
- examinarea suficientă a contestației de către un judecător național,
- punctualitatea,
- calea de atac,
- informații practice privind drepturile și obligațiile reclamantului în cadrul procesului,
- oportunitatea ordonanței prezidențiale.

LEGISLAȚIA SECUNDARĂ UE cu privire la accesul la justiție în chestiunile legate de mediu

- ▶ **PILONUL 1:** Privind accesul la informațiile de mediu: Directiva 2003/4/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 28 ianuarie 2003 privind accesul publicului la informațiile de mediu și pentru abrogarea Directivei Consiliului 90/313/CEE.
- ▶ **PILONUL 2:** privind participarea publicului: Directiva 2003/35/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 mai 2003 de instituire a participării publicului la elaborarea anumitor planuri și programe în domeniul mediului și pentru modificarea Directivelor Consiliului 85/337/ECEE și 96/61/CE privind participarea publicului și accesul la justiție.
- ▶ **PILONUL 3:** privind accesul la justiție: nu există legislație secundară orizontală.

PILONUL 3:

- ▶ O serie de directive sectoriale de mediu
- ▶ De exemplu,
 - ▶ Directiva 2011/92/UE privind evaluarea efectelor asupra mediului a unor proiecte publice și private,
 - ▶ Directiva 2004/35/CE privind răspunderea pentru mediul înconjurător în legătură cu prevenirea și repararea daunelor aduse mediului,
 - ▶ Directiva 2010/75/UE privind emisiile industriale (prevenirea și controlul integrat al poluării),
 - ▶ Directiva 2012/18/UE privind controlul pericolelor de accidente majore care implică substanțe periculoase, de modificare și ulterior de abrogare a Directivei 96/82/CE a Consiliului,
 - ▶ Directiva 2003/4/EC privind accesul publicului la informațiile despre mediu și de abrogare a Directivei 90/313/CEE a Consiliului,
 - ▶ Directiva 2003/35/CE de instituire a participării publicului la elaborarea anumitor planuri și programe privind mediul,
 - ▶ Directiva Seveso III.

ÎN CONSECINȚĂ, COMISIA

- ▶ Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. Îmbunătățirea livrării beneficiilor în urma măsurilor UE în domeniul mediului înconjurător: clădirea încrederii printr-o mai bună cunoaștere și capacitate de adaptare (2012)
- ▶ Notificarea Comisiei privind accesul la justiție în materia mediului înconjurător (2017)

NOTIFICAREA:

- ▶ fundamentată pe prevederile legislației UE și pe jurisprudența CJUE
- ▶ comunicare interpretativă privind accesul la justiție în chestiunile legate de mediul înconjurător
- ▶ extragerea concluziilor din jurisprudența CJUE pentru a pune o sursă la dispoziția actorilor din Statele Membre, inclusiv instanțelor naționale, publicului (persoane fizice și ONG-uri din domeniul mediului) și operatorilor economici
- ▶ aria de aplicare a notificării se limitează la accesul la justiție în legătură cu deciziile, acțiunile și omisiunile autorităților publice din Statele Membre

NOTIFICAREA

- A. Introducere: Accesul la justiție în legislația UE în domeniul mediului înconjurător
- B. Contextul juridic: Instanțele naționale și legislația UE în domeniul mediului înconjurător
- C. Garantarea accesului la justiție în domeniul mediului înconjurător
 - 1. Interesele publice, obligațiile și drepturile relevante exercitării protecției judiciare
 - 2. Calitatea procesuală
 - 3. Sfera de aplicare a controlului judiciar
 - 4. Căi de atac efective
 - 5. Costuri
 - 6. Termene, punctualitate și eficiența procedurilor

INTRODUCERE

- ▶ Convenția de la Aarhus, Articolul 9
- ▶ Legislația secundară a UE
- ▶ Jurisprudența CJUE
- ▶ Probleme și obstacole pentru persoane fizice, ONG-uri, instanțe naționale, autorități publice

NOTIFICAREA: interpretativă, jurisprudență CJUE, concluzii, trimiteri

CONTEXTUL JURIDIC

- ▶ Instanțele naționale: implementarea reglementărilor UE în sistemele juridice ale Statelor Membre
- ▶ CJUE: principii generale
- ▶ Legislația primară UE: TUE articolul 19(1): ‘Statele Membre stabilesc căile de atac pentru a asigura o protecție jurisdicțională efectivă în domeniile reglementate de dreptul Uniunii’
- ▶ Articolul 47 din Carta Drepturilor Fundamentale: dreptul la o cale de atac efectivă

GARANTAREA ACCESULUI LA JUSTIȚIE ÎN DOMENIUL MEDIULUI ÎNCONJURĂTOR

- ▶ Interese publice, obligații și drepturi cu relevanță în exercitarea protecției judiciare
- ▶ Calitatea procesuală
- ▶ Aria de aplicare a controlului judiciar
- ▶ Căi de atac efective
- ▶ Costuri
- ▶ Termene, punctualitate și eficiența procedurilor

SFERA DE APLICARE A CONTROLULUI JUDICIAR

- ▶ Definiție: modul în care judecătorii naționali vor stabili legalitatea deciziilor, acțiunilor și omisiunilor contestate.
- ▶ DOUĂ ASPECTE:
 1. temeiul posibil al controlului judiciar
 2. intensitatea examinării (sau standardul controlului).

Temeiul controlului judiciar

DIFERENȚĂ în modul în care poate fi tratată acțiunea persoanelor fizice și a ONG-urilor

PERSOANE FIZICE: încălcarea unui drept personal al reclamantului
(Cauza C-137/14. Comisia c. Germania)

ONG-URI DE MEDIU RECUNOSCUTE: Nu există restricții pentru temeiurile juridice, ONG-urile au dreptul de a invoca oricare dintre prevederile dreptului de mediu al Uniunii Europene.
(Cauza C-115/09. Trianel)

RESTRICȚII

Sfera controlului exercitat de o instanță națională nu poate fi redus la obiecțiile care au fost deja prezentate în termenul limită stabilit pe parcursul procedurii administrative. Cu toate acestea, instanțele pot considera ca inadmisibile argumentele prezentate abuziv sau cu rea credință.

Comisia v. Germania, C-137/14.

INTENSITATEA CONTROLULUI/STANDARDUL CONTROLULUI

- ▶ Stabilește cât de minuțioasă trebuie să fie evaluarea legalității deciziei, acțiunii sau omisiunii de către o instanță națională
- ▶ SM trebuie să asigure un control judiciar efectiv al legalității materiale și procedurale a deciziilor, acțiunilor și omisiunilor
- ▶ 1. LEGALITATE PROCEDURALĂ
2. TEMEI MATERIAL

INTENSITATEA CONTROLULUI/ LEGALITATEA PROCEDURII

- ▶ dacă autoritatea publică a avut puterea juridică pentru decizia, acțiunea sau omisiunea respectivă
- ▶ dacă autoritatea publică a respectat integral și corect o procedură stabilită pentru adoptarea deciziei sau acțiunii contestate
- ▶ dacă decizia sau acțiunea au forma corectă

Cauzele CJUE: *East Sussex cauza (C-71/14.)*
Janeček (C-237/07.)
Comisia c. Germania (C-137/14.)

INTENSITATEA CONTROLULUI LEGALITATE MATERIALĂ

- Implică examinarea posibilității încălcării materialității, examinarea pe fond a deciziilor, acțiunilor sau omiterilor

Cauzele CJUE: *Mellor C-75/08.*

Gruber C-570/13.

Comisia c. Germania

Waddenzee C-127/02

Janecek C-237/07.

Stichting Natuur en Milieu C-165/09. to C-167/09.

Waddenzee C-127/02

Janecek C-237/07.

Stichting Natuur en Milieu C-165 to C-167/09.

ACTUALIZAREA NOTIFICĂRII ȘI ÎNDRUMARE

- ▶ Conform jurisprudenței relevante a CJUE

Cauzele CJUE: C-723/ 17 Craeynest and others

C-664/ 15 Protect Natur

C-470/ 16 North East Pylon.

- ▶ Ghidul cetățenilor privind accesul la justiție pe probleme de mediu